

În situatiunea politica si în conditiunea civila ce s-a croit familiei române prin noile legi se simte de toti o stare de siluire si o anomalie, cu toata organizatiunea savanta a institutiunilor, în toate raporturile sociale traditionale, încât am ajuns sa nu credem în nimic stabil. Putem zice ca nu este un singur om serios între noi, fie martor fie autor, în revolutiunile ce ne-au agitat si ne agita de treizeci de ani, care sa creada în stabilitatea starii de lucruri în care ne aflam; nu este om care sa nu se întrebe când o sa se sfârseasca aceasta opera interminabila de schimbari care divizeaza din ce în ce mai mult societatea noastra în tabere ostile. Nu ne adresam aci la oameni cari gasesc un motiv de optimism în satisfacerea apetitului lor si ambitiunilor lor personale. Aceasta clasa de oameni nu este facuta nici sa simta , nici sa înțeleaga conditiunile superioare de existenta si de trai pentru o societate si nici este în stare a da cel mai mic ajutor pentru consolidarea societatii. Vorbim pentru oamenii cari sunt preocupati de conditiunile de existenta, de prosperitate a societatii si cari se îngrijesc de soarta tarii oricari ar fi credintele lor, fie conservatori , fie, precum s-au numit, liberali.

Ceea ce simtim noi în privinta starii de lucruri de astazi nu ni se pare sa fie o impresiune personala si trecatoare.

Mai multe simptome, între cari limbajul provocator si aspru al jurnalelor guvernamentale, ne fac sa credem ca situatiunea noastra politica si sociala persista a sta în stadiul revolutionar. Spiritele sunt cuprinse de neîncredere si nu se pot împaca cu ideea ca lucrurile pot merge asa precum merg astazi. O reactiune deja a început a se manifesta, desi cam slaba, în contra miscarii rezezi si violente cu care s-a accentuat opozitiunea coalitiunii din 1876 si, dupa cum credem noi, aceasta reactiune are sa urmeze în mod irezistibil , desi treptat.

Ca sa poata fi însa eficace reactiunea contra spiritului revolutionar trebuie ca cu totii sa ne dam seama de cauzele ce turbura societatea, de elementele ce împiedeca redobândirea echilibrului pierdut si sa le combatem cu curaj si staruinta.

Moravurile publice, spiritul public la noi au luat o directiune foarte periculoasa si partidul care ne guverna de patru ani de zile a contribuit foarte mult a le altera. Dintr-un principiu tutelar, principiul egalitatii înaintea legii, s-a facut o arma de razboi între clase; toate conditiunile sociale s-au surpat si s-au amestecat într-un fel de promiscuitate; traditiunile tarii s-au uitat cu totul; o clasa noua guvernanta s-a ridicat, fara traditiuni si fara autoritate, încât tara cea mare, temeiul si baza nationalitatii noastre, nu-si gaseste constiinta raporturilor politice cu cei ce o guverna; drepturile politice nu mai sunt rasplata unui sir de servicii pe datini, ci un instrument de ambitiune, de îndestulare a intereselor particulare. În locul sentimentului public dezinteresat avem pasiuni politice, în loc de opiniuni avem rivalitati de ambitii. Toleranta pentru toate interesele cele mai vulgare si cele mai de jos este morala ce distinge astazi lumea politica la noi. Este adevarat ca nu crutam a invoca numele patriei si numele libertatii, dar aceasta ca o ipocrizie mai mult si ca o înlesnire pentru îndestularea intereselor private.

Ca dovada a acestei stari de lucruri, a acestei tendente morale, si ca rezultat, avem distribuirea functiunilor publice, a oficiilor si întreprinderilor de tot felul. Niciodata în tara noastra nu s-a vazut clasa guvernanta mai prospera, mai gras retribuita si mai îngrasata ca clasa guvernanta de astazi, rasarita din pamânt fara sa ne putem da sama cum, pe când generalitatea oamenilor de munca suferă de strâmtorare.

Noi privim aceasta stare de lucruri ca o degradare, ca o depravatie a moravurilor publice care,

desi profita unor indivizi, nu poate profita nici chiar partidului politic ce se bucura de putere. Cu un contingent politic astfel educat tara nu poate astepta destinuri stralucite, nici poate spera un guvern tare si solid, care sa întemeieze institutiunile si prin ele sa dea actiunii noastre exterioare taria de care avem nevoie. Alterarea moravurilor publice este o cauza de degradare a moravurilor private, si consecuenta neaparata este ca caracterul national se strica si puterea statului slabeste. Un stat unde functiunile publice se exploateaza de-o gloata de oameni cari nu produc nimic, ci numai consuma resursele bugetare se condamna singur a fi neputincios si sterp.

Noi avem trebuinta, mai mult decât altadata si decât oricare alt stat congener din Peninsula Balcanica, sa stabilim un guvern national, serios si tare, sa ne punem în pozitiune de-a putea exercita o actiune decisiva în politica orientala. Cu deprinderile însa de gonaci de posturi, cu dezordinea morala ce întretin în societatea noastra credinciosii si neofitii partidului zis liberal, nu se poate astepta nici soliditate în guvern, nici pace si liniste în societate, nici putere în relatiunile noastre internationale.

A fost lesne pentru partidul zis liberal sa darâme, fiindca a gasit tarâmul pregatit de chiar clasa guvernanta veche, care s-a muncit în curs de douazeci de ani, la adapostul institutiunilor reprezentative ale Regulamentului Organic, sa paralizeze si sa anuleze politica puterii suzerana si protectrice ce ne tineau în lant. Dar ceea ce este greu, ca în orice opera omeneasca, este de-a cladi si întemeia institutiuni solide, de-a forma caracterul national.

Nici caracterul national însa nu se întemeiaza prin moravuri publice cari iau de principiu îndestularea apetiturilor, nici institutiunile prin vorbe desarte de egalitate si libertate. Pâna acum partidul liberal n-a dat masei poporului decât vorbe desarte ca institutiuni si spectacolul depravatiunii moravurilor ca bold de caracter national, si toata doctrina sa politica este sa trateze pe poporul românesc ca pe un venetic, fara traditiuni si fara istorie, proclamând ca toate printr-însul s-au facut câte s-a facut; pentru ca dânsul este la putere, si puterea sa este semnul si simbolul sacru al nationalitatii românesti.

Este adevarat ca guvernul în acesti din urma ani, mai mult decât în oricare alta epoca, a dobândit drepturi mai însemnate, o influenta mai mare, prerogative mai considerabile; dar cu cât i-a crescut mai mult puterea cu atât a scazut în proportiune exercitiul libertatii, din cauza procedurilor sale administrative, din cauza amagirilor la care a supus toate poftele si toate pasiunile rele, contribuind astfel a slabi coarda pasiunilor celor bune în toate inimile. Oamenii cu sentimentele nobile si dezinteresate cari au luat parte la miscarile de la 1848 si 1859 (1989 si 1990 – nota noastra de azi) sunt în drept astazi, dupa câte vad, sa întrebe pe corifeii partidului guvernamental de astazi: Ce ati facut cu iluziunile si cu sperantele tarii din acei ani? Nu este mestesugire care sa nu se fi întrebuintat spre a preface drepturile puterii în instrumente de interes privat în folosul recrutilor partidului .

O asemenea politica nu poate ameliora moravurile publice, ca una ce se adreseaza la pasiuni rele, la slabiciuni, la interesul si la vitiurile celor chemati. Daca nu se va opri în drum si nu se va schimba, ea are sa faca multe victime chiar în partid. Câte scandaluri n-a produs deja, pe cari presa independenta le-a semnalat? Si n-ar fi nimic daca efectele ei s-ar margini la câteva individualitati fara greutate si fara valoare. Raul cel mare si simtitor este ca atinge inima tarii, moralitatea publica.

AUTOR: Mihai Eminescu

Ziarul Timpul,

[4 ianuarie 1881]